

Гострий неускладнений цистит: сучасні аспекти лікування та профілактики

Цистит – одне з найбільш поширених захворювань сечовивідних шляхів, яке зустрічається переважно у молодих жінок. Симптоми циститу можуть суттєво знижувати якість життя та працездатність, а відсутність адекватного лікування сприяє формуванню рецидивуючого перебігу захворювання. Менеджмент циститу передбачає проведення комплексної терапії, спрямованої на усунення інфекційного патогена, полегшення клінічної симптоматики та запобігання розвитку рецидивів у майбутньому.

Етіологія, класифікація та клінічні прояви

Актуальність проблеми гострого циститу зумовлена його великою поширеністю серед молодих жінок та високим ризиком формування рецидивуючого перебігу. Дослідження В. Foxman et al., проведене у 2000 році, продемонструвало, що у США близько 10,8% жінок віком >18 років і 33% віком >24 років протягом останніх 12 місяців мали епізод інфекцій сечовивідних шляхів (ІСШ). Водночас дослідження V. Rafalsky et al. (2006) виявило, що в одному з чотирьох випадків гострого циститу в жінок розвивається рецидивуючий перебіг захворювання. Подібні результати були продемонстровані в дослідженні Г.Н. Скрябіна та співавторів (2007), згідно з якими у 25-50% жінок, що перенесли епізод гострого циститу, спостерігається рецидив захворювання протягом 1 року.

В етіології гострого циститу найбільшу роль відіграють інфекційні патогени, зокрема кишкова паличка *Escherichia coli*, що є причиною близько 80% випадків захворювань (Echols R.M. et al., 1999). До інших інфекційних патогенів, які можуть зумовлювати розвиток циститу, відносяться *Staphylococcus saprophyticus*, *Klebsiella pneumoniae*, *Proteus mirabilis*, а також *Pseudomonas*, *Enterococcus*, *Enterobacter* та стрептококи групи В. Цистит, спричинений розвитком неінфекційних патогенів, зустрічається рідко.

Розрізняють неускладнений (потребує проведення диференційної діагностики з безсимптомною бактеріурією) та ускладнений цистит (потребує більш тривалого спостереження й лікування, частіше зустрічається серед чоловіків, вагітних, осіб із цукровим діабетом тощо). Основними клінічними симптомами циститу є дизурія, поліактія та ургентні сечовипускання, рідше відзначаються біль у надлобковій ділянці, нетримання сечі та гематурія.

Комплексне лікування цистити — запобігання розвитку антибіотикорезистентності

Менеджмент гострого циститу передбачає проведення етіотропного та симптоматичного лікування. Згідно з даними сучасних міжнародних протоколів, лікування першої лінії включає курс антибіотикотерапії. Препарати вибору: фосфоміцин (застосовується 1 раз), нітрофурантоїн та триметоприм/сульфаметоксазол (застосовуються до 3-5 днів). Водночас слід зважати на те, що збільшення рівня антибіотикорезистентності, згідно з визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я, є однією з найсерйозніших загроз здоров'ю людства. Тому помилкове застосування малочутливих до збудників інфекції антибіотиків або застосування недостатньо тривалих курсів антибіотикотерапії при лікуванні гострого циститу призводить до утворення стійких штамів мікроорганізмів та формування рецидивуючого перебігу захворювання. Це твердження має відношення до всіх антибіотиків, крім фосфоміцину, який застосовується одноразово й антибіотикорезистентності до якого практично не виникає. Отже, важливого

значення набуває оптимальна тривалість антибіотикотерапії, згідно з міжнародними рекомендаціями, а також уникнення застосування тих антибіотиків при ІСШ, які є малочутливими до збудників (Zalmanovici Trestioreanu A. et al., 2015).

Важливим аспектом лікування гострого циститу є симптоматична терапія, спрямована на усунення больових відчуттів, зниження запального процесу, покращення якості життя та прискорення одужання. В рандомізованому контрольованому дослідженні (Gágyor I. et al., 2015) було продемонстровано, що застосування лише симптоматичного лікування в жінок із ІСШ призводило до одужання навіть без застосування курсу антибіотикотерапії.

На сьогодні в менеджменті ІСШ велику увагу медичної спільноти привертає застосування рослинних фітопрепаратів на основі золотарника звичайного (*Solidago virgaurea*) як найбільш вивченого та перспективного з точки зору клінічної ефективності в лікуванні ІСШ, зокрема гострого циститу. Переваги застосування золотарника у складі комплексної терапії неускладненого циститу пов'язані з його комплексним впливом на хворобу: протизапальними, анальгезуючими, діуретичними, спазмолітичними властивостями, а також надійним запобіганням розвитку рецидивів захворювання.

Золотарник звичайний: унікальні властивості та можливості застосування

Золотарник звичайний – багаторічна трав'яниста рослина родини Asteraceae. Застосування екстракту золотарника звичайного у медичних цілях зумовлене його унікальними протизапальними, знеболювальними, діуретичними та протимікробними властивостями, які були детально описані в монографії відомого німецького фармаколога Герхарда Мадауса. У наш час золотарник продовжує активно вивчатися та привертати увагу наукової спільноти.

У 2008 році Європейське агентство з лікарських засобів (European Medicines Agency, EMA) оприлюднило детальний огляд «Assessment report on *Solidago virgaurea* L. Herba» щодо властивостей екстракту золотарника звичайного та перспектив його застосування. Згідно з даними, наведеними в огляді, виражені протизапальні властивості золотарника зумовлені його здатністю пригнічувати активацію прозапальних ферментів – лейкоцитарних еластаз та протеаз. У дослідженні Sampson et al. (2000) було продемонстровано, що застосування екстракту золотарника сприяє пригніченню зв'язування брадикініну з рецепторами та гальмуванню передачі ноцицептивного імпульсу. Інший механізм знеболювального ефекту золотарника може бути пов'язаний із його спазмолітичними властивостями (Westendorf J., Vahlensieck W., 1981).

Згідно з даними огляду «Застосування екстракту золотарника звичайного (*Solidago virgaurea*) у лікуванні захворювань сечовивідних шляхів» (Савустьяненко А.В. та співавт., 2014), золотарник проявляє антибактеріальну дію щодо грампозитивних і грамотригативних бактерій та *Candida*

alicans. Бактеріостатичний ефект золотарника, ймовірно, зумовлений його здатністю інгібувати фермент дигідрофолатредуктазу, проте антибактеріальні властивості золотарника ще залишаються предметом вивчення.

Сухий екстракт трави золотарника звичайного входить до складу однокомпонентного препарату Цисто-аурин® (Esparma, Німеччина), єдиного в Україні препарату, який містить максимальну дозу цього екстракту — 300 мг.

Застосування препарату Цисто-аурин® у лікуванні циститу

Препарат Цисто-аурин® широко застосовується в лікуванні неускладненого гострого циститу в дорослих та дітей віком >12 років. Курс лікування включає прийом 1 таблетки 4 рази на добу, тривалість лікування — від 5 днів до 8 тижнів (визначається індивідуально). Препарат сприяє зменшенню больових відчуттів уже через кілька годин від початку застосування, що має виключно важливе значення для покращення якості життя та швидкого відновлення працездатності.

Ефективність застосування препарату Цисто-аурин® була продемонстрована у численних дослідженнях. Зокрема, у проспективному контрольованому дослідженні М.В. Шостак та співавт. (2018) було виявлено, що застосування сухого екстракту золотарника у жінок із хронічним рецидивуючим циститом характеризується клінічно значущим та статистично достовірним бактеріостатичним ефектом як у процесі

лікування, так і у проспективному 6-місяч-
ному періоді спостереження після завер-
шення терапії. Автори підкреслюють, що
Цисто-аурин® – ефективний і безпечний
засіб для лікування хворих із часто реци-
дивуючими ІСШ: застосування інтермі-
туючих курсів (15 днів щомісяця) дозволяє
скоротити частоту рецидивів, зменшити
кількісні й якісні прояви бактеріурії та пі-
урії. Прийом препарату сприяє зменшенню
частоти сечовипускання, ургентних позовів
до сечовипускання, зниженню дискомфор-
ту та больових відчуттів, які асоціюються
з патологією сечовивідних шляхів.

Багатогранність лікувальних ефектів препарату Цисто-аурин® дозволяє уникнути поліпрагмазії та надмірних матеріальних витрат, оскільки один препарат одночасно виявляє протизапальні, діуретичні, анальгезуючі та спазмолітичні властивості. Застосування препарату сприяє попередженню ризику рецидиву циститу в майбутньому, а також уникненню надмірного застосування антибактеріальних і протигрибкових засобів у сучасну еру антибіотикорезистентності.

Таким чином, Цисто-аурин® є ефективним і безпечним рослинним препаратом, рекомендованим до застосування у складі комплексної терапії циститу. Він сприяє швидкому полегшенню симптомів захворювання та ефективно запобігає можливим рецидивам інфекцій сечовивідних шляхів.

Підготувала **Анастасія Козловська**

[illegible]